СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 296. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 19. грудня, 1929. VOL. XXXVII. No. 296. Jersey City, N. J., Thursday, December 19, 1929. THREE CENTS.

59 МАЙНЕРІВ ПАДАЄ ЖЕРТВОЮ ЕКСПЛЬОЗІЇ

ЗЕМЛЯ ЗАСИПАЛА 62 МАЙНЕРІВ. ВИРАТУВАНО ТІЛЬКИ ТРОХ. НЕМА НАДІЇ НА РАТУНОК ПРОЧИХ.

МЕКЕЛСТЕР (Оклагома), 18. жовтня. — Наслідком експльозії в майні 59 майнерів осталося в глибині 3,500 стіп під землею і нема ніякої надії, щоб їх можна було виратувати, якщо вони ще при життю. Добуто тільки трох майнерів і тих відослано до шпиталю, бо були зачаджені ґазом і не знати, чи будуть жити.

Під землею знаходяться 34 Мексиканців і 15 Нигрів. Їх родини ждуть на них серед розпуки, стоячи ввесь час біля майни і ждучи на яку вістку від нещасних жертв.

ЗЛИТТЯ СТАЛЕВИХ КОМПАНІЙ.

НЮ ЙОРК, 18. грудня. — Чотири сталеві компанії з Середущих Вестів злялися в одну, яка зветься „Ди Ріпоблик Стіл Корпорейшен". Маєток корпорації виносить $350,000,000. Це є трета з ряду найбогатша компанія в Америці.

ЛЕТУНИ ЗЛЕТІЛИ СЕРЕД ДЖУНҐЛІВ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО, 18. грудня. — Летуни, котрі вилетіли з Севіллі в Еспанії, щоби перелетіти океан і долетіти до Монтевідео, столиці Уруґваю, вправді океан перелетіли, але мусіли злетіти на бразилійську землю, бо мотор попсувався. Оба летуни при злеті потовклися, а літак розбився.

Це вже третій з черги перелет через океан з Европи до Полудневої Америки.

МРАКА ЗДЕРЖУЄ КОРАБЛІ.

НЮ ЙОРК, 18. грудня. — Місто оповила така густа мрака, що пять кораблів з Европи не могли вчора віхати до порту. Рівнож не виїхав ніодин корабель з порту.

МОРРО ПРИНЯВ КАНДИДАТУРУ.

ВАШИНҐТОН, 18. грудня. — Двайт Морро оголосив через департамент стейту, що він рішений кандидувати на сенатора з стейту Ню Джерзи, як тільки буде звільнений з тих обовязків, які на ньому покищо тяжать. Морро думає бути вільним до часу правиборів, які відбудуться в червні слідуючого року.

ВИМАНТИЛИ ТРИ МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ.

СІДАР РЕПИДЗ (Айова), 18. грудня. — Поліція пошукує за Елмером С. Гукинсон і його сином Джорджом, котрі ошуканчими способами добули від людей яких $3,000,000, обіцюючи вкладникам добрі проценти, бо 26% на рік. Ошуканці зникли.

ПОРАДИЛИ СОБІ ЗІ СТРАЙКОМ.

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай), 18. грудня. — Конґрес відмовився піднести платню пожарникам. Тоді пожарники вийшли на страйк, а за ними поліція з симпатії до страйкуючих. Правительство порадило собі з страйкуючими в той спосіб, що всіх їх заасентирувало й притягнуло до військової служби. Як жовнірів приділено їх потім до пожарної і поліційної служби.

ЗАПОВІВ ЛЕТ ДО БІГУНІВ.

НЮ ЙОРК, 18 грудня. — Капітан Баб Барлет, полярний дослідник, котрий товаришив адміралови Пірі в його подорожі до північного бігуна, твердить, що Пірі заповів ще перед 20 роками, що незабаром будуть розсліджувати бігуни з літаків і кермових кораблів.

„ТИГР" ВІДҐРИЗЕТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 18 грудня. — До Ню Йорку прибула п-нна Томсон, котра працювала як журналістка під рукою Клеманса. Вона подає, що незабаром вийдуть спомини Клеманса, в яких старий „тигр" зачіпить Вилсона, а найбільше Фоша. Бо коли показали Клемансови уваги Фоша про нього, Клемансо прочитав їх, але нічого не сказав крім погрози: „Я йому ще відповім".

ЗАМКНУЛИ ЦЛОВУ ПРИСТАНЬ.

МЕКСИКО СИТІ, 18 грудня. — Мексиканське міністерство заграничних справ замкнуло у місцевости Нуево Ляредо митний уряд, через який перевозять головно товари з стейтів до Мексика. Сталося це тому, що окружний прокуратор з Ляреда хотів арештувати переїжджаючого через ту границю бувшого мексиканського президента Каеса.

ДІТИ ПРИ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 18 грудня. — На конференції „Нешенел Чайлд Лейбор Коміті" стверджено, що фабрики затруднюють понад 2,000,000 дітей із шкодою для здоровля і розвою, коли в тім самім часі маємо понад два міліони дорослих безробітних людей, котрі не можуть знайти праці.

ТРАГЕДІЯ СЕРЕД ДІТЕЙ.

КІНҐСТОН (Ню Йорк), 18 грудня. — Лоренс Вилбур, літ 15, не міг собі дати ради з своєю 6-літною сестричкою і 3-літним братчиком, котрі йому докучали. Щоби їх настрашити, взяв батькову стрільбу і стрілив та забив за одним пострілом обоє. Перед окружним прокуратором подав, що він не знав, що стрільба наладована.

СУКОНКИ СТАЛИ ДОВШИМИ.

НЮ ЙОРК, 18 грудня. — Нюйорські фірми жіночих убрань подають, що американські жінки обстоюють короткі спідниці. Тому не хочуть держатися невільничо париської моди, яка пропагує довгі сукні. Всеж така модна суконка повинна мати 6 цалів нижче колін.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІО.

Українське Співацьке Товариство „Боян" в Йонкерс, Н. Й., буде співати на радіо в пятницю, дня 20. грудня б. р. о год. 8.30 вечером зі стації W. C. O. H. Хор співатиме під управою свого діриґента гром. М. Фатюка.

ХОЧЕ ПОБИТИ РЕКОРД.

Над містом Авіньон (Франція) кружляє на літаку французький летун Дідоне Кост. Після того, як він установив світовий рекорд довжини безперервного лету літаком, долетівши з Франції до Манджурії, він тепер хоче побити світовий рекорд часу безперервного лету.

ПРОТИ „ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА".

Черновецький соціял-демократичний „Форвертс" звертається в дуже рішучий спосіб проти „Червоного Хреста". „Форвертс" каже: „Червоний Хрест" є военною орґанізацією під обманчим плащиком помочі й любови ближнього. Кличем мусить бути війну поборювати, а не погоджуватися з нею. Патріоти, які мають хіба ту заслугу, що збогатилися в цих 11 роках на кошт населення, нехай тепер жертвують на „Червоний Хрест". А позбавленому всіх засобів збіднілому населенню нехай дадуть спокій. Воно жертвує кров — чого ще жадають від нього?"

ТРАҐІЧНА БОРОТЬБА БИКІВ

У Мадриді пічас боротьби биків у цирку розлючений бик поломав перегороду арени і кинувсь на публику. Чотири особи, пробиті рогами, згинули на місці, а 8 осіб було ранених.

ЧЕСЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ.

Чеські студенти Карлового університету у Празі улаштували віче і демонстрацію проти надмірного припливу чужинецьких студентів до високих праських шкіл, особливо проти жидів із Румунії та Польщі. Чеські студенти невдоволені тим, що у Празі є багато більше студентів чужинців, як Чехів, наслідком чого Чехи не мають місця ані в університетських ляборатоpіях, ані на викладах. У резолюціях чеські студенти домагаються введення для всіх чужинців нумерус клявзус.

СВЯТА БЛОХА НАСЕЛЕННЯ НА КАМЧАТЦІ.

Ріжні народи є на світі, які мають ріжні, інколи дуже дивні вірування і звичаї. В Індії шанують так звірят, що звичайної блощиці не поважаться убивати. Вони вірять, що людська душа по смерти, буває, переходить до тіла ріжних тварин, комах, рослин. І з цього родиться у них повага до тваринного й рослинного світа. На Камчатці тамошний народ вважає блоху за святу „особу". В їх релігійних поданях блоха грає визначну ролю. Тому коли Камчатчане і вбивають іноді докучливе звірятко, то роблять це з приписаними, ріжними церемоніями. Після їх вірування блоха є цим звірятком, що дає причину до землетрусів. Бог підземелля Туіль їде після їх вірування по підземеллі саньми, запряженими в собаки. Коли така собака потрясеться, щоби визволитися від укушення блохи, тоді від цього стрясення починає і земля трястися. Камчатчане знають також, від чого вие буря. Це, знаєте, жінка бога вітру Ушача, паскудне обридливе бабище, носить на плечах свою дитину. Коли до дитини добираються святі звірятка, тоді дитина плаче й з цього повстає виття вітру. Так отже Камчатчане по виттї вітру впізнають, чи більше, чи менше Ушачину дитину кусають блохи.

ПОШУКУЄМО 28 УКРАЇНЦІВ З $100.

ГРОМАДЯНИН ГРИГОРІЙ ЄВУСЯК, ТУТЕШНІЙ УРОЖЕНЕЦЬ З БАТЬКІВ ЛЕМКІВ, УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК З ДЖЕРЗИ СИТІ, НЮ ДЖЕРЗИ, ПЕРЕСИЛАЮЧИ $100 НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ, ПИШЕ:

БУДУЧИ ЧЛЕНОМ У. Н. СОЮЗА, ОДЕРЖУЮ ВАШ ЧАСОПИС „СВОБОДУ" І БАЧУ, ЯК ВОНА НАКЛИКУЄ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, ЩОБИ ПОБУДУВАЛИ СВОЇМ КОШТОМ У ЛЬВОВІ ЗАХИСТ ДЛЯ НАШИХ КАЛІК-ІНВАЛІДІВ, КОТРІ БОРОЛИСЯ ЗА НАШУ СВОБОДУ. ДУМАЮ, ЩО ЦЕ ДУЖЕ ГАРНА ДУМКА, ЯКУ ПОВИНЕН ПОПЕРТИ КОЖДИЙ ЩИРИЙ УКРАЇНЕЦЬ, А ОСОБЛИВО ПОВИННІ ПАМЯТАТИ ЗА НЕЇ ТІ, ЩО ЖИЮТЬ З УКРАЇНЦІВ, СЕБТО УКРАЇНСЬКІ БИЗНЕСМЕНИ.

Я ПЕВНИЙ, ЩО ЗНАЙДУТЬСЯ ЩЕ Й ТАКІ УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ, КОТРІ ПОРОЗУМІЮТЬ ВАГУ ЦЬОГО ВЕЛИКОГО ДІЛА Й ПОСПІШАТЬ ЗМЕНШИТИ ЧИСЛО ТИХ 28 БРАКУЮЧИХ ЩЕ СТОДОЛЯРОВИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ, ЗА ЯКИМИ ПОШУКУЄМО.

СВОЮ ЛЕПТУ ВИСИЛАЮ ДО СТАРОГО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE

P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ЗА 2 ДНІ 76 РОЗСТРІЛЯНИХ.

Большевицький дневник „Радянський Сибір" доносить, що в СССР розстріляно за 2 дні 76 осіб, без суду, тільки на приказ ҐПУ.

„СЕЙМІК РЕЛЯЦІЙНИ" П. К. ЯРУЗЕЛЬСЬКОГО.

В дні 27. X. 1929 р. скликав був до Грималова П. К. Ярузельський, дідич з Качанівки, посольське справоздавче віче, на якім доказував у своїй довгій промові, що в Польщі настане гаразд і добробут, скоро лише буде змінена конституція і знесене „соймовладство". Тому конституція — казав він — мусить бути переписана, бо того зрештою бажає собі маршалок Пілсудський. — Його промову присутні селяне римо-католики (яких трудно до Поляків зачислити тому, що вони і звичаями і мовою належать поправді до Українців) приняли з насмішками, кажучи: „Він пускає нам блахмана, що як параґрафи перепишуть з одної книжки до другої, то вже буде обіцяний рай; най дурить таких, як сам". — По скінченій промові Ярузельського Жалобняк, кольоніст із Елеонорівки, просив п. посла, щоб він без огляду на те, чи конституція буде переписана чи ні, постарався, щоби пара чобіт не коштувала аж пять кірців збіжа, бо тепер так є, що треба продати 10—15 кірців збіжа, щоб убратися. Промову Жалобняка зібрані нагородили дуже гучними оплесками, бо в тих кількох словах змальована була нужда села, як не можна краще. Про т. зв. питання меншостей не згадав п. посол ані одним словом. Видно, що в бебістів це питання не має ніякої ваги, хоч воно настирливо домагається розвязки. Інакше і 10-кратне переписування конституції на ніщо не придасться, бо в державі, де будуть одні горожанами першої кляси й упривілейованими, а инші другої і 3-тої кляси, не може прийти до добробуту й гаразду, бо всі, тобто одні і другі, мусять обертати свої сили на суспільну боротьбу, а не на економічне й культурне піднесення країни. Це найліпше бачимо тепер в С. Р. С. Р., де поділ на пануючих і безправних громадян довів до чорної нужди і навпаки: рівноправність усіх громадян, без огляду на расу, походження, мову і релігію, довела до цвитучого стану Злучені Держави Америки. Але польським політикам шкода про це говорити, бо вони все одно того не розуміють.

ҐІМНАЗИСТ ХОТІВ ЗАБИТИ ПРОФЕСОРА.

Дня 23 листопада ц. р. виконав ученик VII. кл. ґімн. в Коломиї, Микола Митляк, атентат на професора Едмунда Ґібчинського. Митляк ударив професора залізним топірцем так сильно в голову, що професор хвилево зімлів. Прийшовши до себе, вдався він до ґімназіяльного директорату, де заявив, що удар виконаний ззаду й що він підозріває в цім ділі ученика Митляка. Арештований заявив вперед, що він жалує, що не забив професора, а опісля відкликав це і сказав, що хотів лише поранити професора, який з ним зле обходився.

ПЕРЕДІСТОРИЧНІ МОГИЛИ В ПРАЗІ.

На днях у Празі на Вишеграді викопано передісторичні могили, які походять із 3,000 літ перед Христом. Тамже найдено руїни передісторичних осель.

САМОГУБСТВО МАЛОЛІТНОЇ УЧЕНИЦІ.

Дочка книговодця із Брухович, 14-літня учениця III. ґімн. кляси Целя Лажовська кинулася під колеса поїзду на лінії Львів-Брюховичі і згинула на місці. Панує підозріння, що малолітня самовбивниця впала жертвою якоїсь любовної інтриґи з одним з учнів із кадетської школи і не маючи сил пережити ганьби, рішилася на цей траґічний крок.

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО БРАТАЄТЬСЯ З БІЛОРУСЬКИМ І ЛИТОВСЬКИМ.

„Беларуская Криніца" повідомляє, що українське, білоруське та литовське студентство, яке студіює у Вильні, старається намітити шлях співпраці та братання студентів тих трох народів. Між тими студентами приходить до щораз більшого зближення, памятаючи про спільну долю та спільні епохи з історії України, Литви і Білоруси. Вже улаштовуються збори, сходини та наради студентів цих національностей. А дня 26. жовтня ц. р. українські, білоруські та литовські студенти у Вильні улаштували спільний суботник, на якому між иншим ухвалено зорґанізувати спільний хор, що складається з Українців, Литовців і Білорусинів. Мається на меті утворити у Вильні українсько-литовсько-білоруську громаду.

ПІДПАЛИ НАРОДНІХ ІНСТИТУЦІЙ У БЕРЕЖАНЩИНІ.

Дня 6 листопада 1929 року в селі Вербові в годині 10-тій вечером кинув хтось під поріг Кооперативи гладянку прядива, змоченого бензиною. Вибух огонь, одначе вартівник заалярмував людей і ті вогонь загасили.

Дня 7 листопада 1929 року над раном заїхало двох людей автом під читальню Просвіти в Лісниках. Один з панів засвітив електричною ліхтаркою, а як присутній вартівник Федько Танчак (в селі Лісниках повнить варту 50 вартівників з приводу перетинання телеграфічних дротів) спитав його, кого шукає, тамтой відповів: „Чого ви дивитеся, гадаєте, що мене пізнаєте?" — сів на авто і з шофером відїхав в напрямі Куряні, а за кілька хвилин переїхав з поворотом через Лісники.

В читальні вибух вогонь. Грицько Іванів заалярмував вартівників і ті задушили пожежу. Вогонь повстав від підкиненого на сцену повісма прядива, политого бензиною. В часі, як це сталося, вартівник Василь Польовий побачив на кінці села двох молодих мужчин (один в червоній корпорантській шапці і в чоботах зі штильпами) і запитав їх, що вони за одні. Вони відповіли: „Ми є тайні аґенти поліції". А як вартівник зажадав леґітимації, вони, показуючи револьвери, сказали „це наші леґітимації" і відійшли прискіпленим ходом в напрямі Бережан.

КРІВАВЕ ЗДИРАННЯ ЗБІЖЖА НА УКРАЇНІ

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО БОРОНИТЬ СВОГО ДОРІБКУ. В БАГАТЬОХ СЕЛАХ ДІЙШЛО ДО КРІВАВИХ БОЇВ МІЖ СЕЛЯНАМИ ТА ЧЕРВОНОЮ АРМІЄЮ. БАГАТО ВБИТИХ, РОЗСТРІЛЯНИХ Й АРЕШТОВАНИХ.

БЕРЛІН (Німеччина), 18. грудня. — Соціял-демократична газета „Форвертс" подає відомости про численні селянські „бунти" на Україні, особливо на кордоні Бесарабщини та на Поділлю. Селянство провадить крівавий терор проти большевицьких фінансових аґентів, збірщиків податків та взагалі проти радянських урядників у селах.

Підчас примусової збірки збіжевого податку в багатьох селах дійшло до крівавих і завзятих боїв між селянами та большевицьким військом, яке посилано до сіл для покарання селян за небажання здавати своє збіжжа. Місцями селяне, добре узброївшись, вели справжні бої з червоними військами.

В селі Боловка селяне напали на помешкання фінансового інспектора, вбили всю його родину та спалили дім. Сам інспектор якось уратувався від смерти. Взагалі в районі Боловки довелося тікати всім радянським комісарям від селянського гніву. Червоні війська вгамували збройне повстання цього села, вбивши 7 селян та 20 поранивши.

В селі Дусерія червоноармейці кілька годин вели упертий бій з селянами-повстанцями. Тут повстання вибухло після того, як селяне вбили большевицького комісаря та розгромили місцеві большевицькі установи й орґанізації. В Дусерії також багато селян убили війська й біля сотки арештували.

Таксамо повідомляють з инших сіл та районів про численні заворушення селян та про бої їх з червоноармейцями, в яких багато налічують убитих та поранених. При вгамуванню повстань переводяться масові арешти селян. Арештованим загрожує розстріл.

БІЙКА З МОСКВОФІЛАМИ.

20 ЗІСТАЛИ ПОРАНЕНИМИ ПІДЧАС БІЙКИ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ-НАЦІОНАЛІСТАМИ ТА МОСКВОФІЛАМИ.

ЛЬВІВ (Галичина), 18. грудня. — Біля Волоської церкви счинилася бійка між Українцями-націоналістами та москвофілами. Підчас бійки було поранено 20 учасників її. Між ними кількох так тяжко, що їх довелося відправити до шпиталю.

Польська поліція ледви привернула спокій та арештувала кількох Українців-націоналістів. Великі натовпи Українців провожали арештованих до поліційного помешкання, співаючи український національний гимн.

КРАЇНА РАБІВ.

ТАКЕ ВРАЖІННЯ ВИНЕСЛА З РОСІЇ ЧУЖИНЕЦЬКА РОБІТНИЧА ДЕЛЕҐАЦІЯ.

ВАРШАВА (Польща), 18. грудня. — Через Польщу вернулася з Росії делеґація англійських, французьких та німецьких робітників, яка їздила до Росії для обслідування становища робітництва. Всі делеґати заявляють, що Радянська Росія це країна рабів. В жадній країні світа нема такого тяжкого й безправного становища робітників, як у Радянській Росії.

ПОЛЬЩА БЕЗ ПРАВИТЕЛЬСТВА.

ОПОЗИЦІЯ ЗГОРИ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО БУДЕ КООПЕРУВАТИ З КОЖДИМ НОВИМ ПРАВИТЕЛЬСТВОМ.

ВАРШАВА (Польща), 18. грудня. — Президент Мосціцький відбув довші наради зі всіма лідерами опозиції та правительственного соймового бльоку. На нарадах був присутний премієр-міністер Світальський. Заява президента, що Світальський не буде формувати нового правительства, задовольнила опозицію й вона заявила, що з кождим новим правительством сойм буде кооперувати.

Таксамо представники опозиції та правительственного бльоку заявили, що вони згідні розглянути проект зміни конституції й зробити відповідні поправки для збільшення права й скріплення влади правительства. Бувшого премієра-міністра Бартля вважають можливим кандидатом на премієрство в новому правительстві.

КОРОЛЬ НЕ ПРИЙМЕ РАДЯНСЬКОГО ПОСЛА.

ЛОНДОН (Англія), 18. грудня. — Прибувший до Лондону новий посол Радянської Росії, Сокольніков, ще не передав своїх уповноважень урядови. Кажуть, що причиною цього стало те, що король Англії катеґорично відмовився приняти на авдієнції посла того правительства, яке вбило його двоюрідного брата, російського царя Миколу.

Справу приняття уповноважень від Сокольнікова думають розвязати в той спосіб, що коли король виїде з Лондону на різдвяний відпочинок, радянського посла прийме князь Валійський.

НЕ ПРИЗНАЮТЬ КОМУНІСТИЧНИХ ПОДРУЖ.

ЛОНДОН (Англія), 18. грудня. — В той час, як дипльомати стараються навязати офіційні дипльоматичні зносини з Радянською Росією, англійський суд не признає законними подруж, які зроблені по радянським законам.

Пані Нахімсон звернулася до англійського суду з проханням о сепарацію її від свого мужа, з яким вона одружилася в Москві в 1924 році. Суд видав рішення, що їй нема чого звертатися за сепарацією, бо Англія не признає російської форми й правил заключення подружа та не вважає панства Нахімсон одруженими, хоч вони мають одну дитину.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграниці:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТОРГУЮТЬ РІЗДВОМ

Українці-іміґранти, котрі вийшли з старого краю, памятають добре, яким то чаром було оповите свято Різдва Христа. Скільки поезії вложено в те свято, знають добре ті, що це свято святкували в рідній стороні. Та коли приходиться говорити з старими іміґрантами про Різдво в Америці, кождий з них признає, що тут інакше. А шукаючи за причинами того „інакше", доходять дуже часто до заключення, що можливо старі іміґранти відчувають вже тепер інакше, бо колись вони були молодими, то й Різдво було для них веселійше та більш поетичне й чарівне.

Що теперішне Різдво виглядає інакше як бувало, відчувають добре й родовиті Американці. Різдво буденніє з року на рік, бо Різдва надуживають для цілей, які не мають нічого спільного з поезією й чаром, а найменше з Христом. Презвитерський прічер Шнац говорив минулої неділі на ту тему так:

„На кілька тижнів до Різдва мучимося над списом приятелів і дарунків. Тратимо повно часу на закупна, виміну, приготовання і сховок дарунків. Різдво застає нас перетомленими. Чар пропав, краса зниділа. Різдво зістало скомерціялізоване. Його обернули в забаву для роблення бизнесу. Картки з святочними желаннями стратили всякий чар. Все стало монотонним і звичайним. Все повторюється. Той самий натовп, ті самі вистави, ті самі поздоровлення, той самий шум, тісамі пісні, тісамі промови. Нема духа, який одинокий може оживити свято. Так, Різдво втратило свій чар, бо Христа поховано в золоті. Різдво стало поганським. Як епікурейці, ми тільки шукаємо за приємностями. Пісню з небес заступає джез. Звізду затемнюють хмари легкодушних забав і бенкетів. А прецінь Христос прийшов на світ серед спокійної ночи. І мудрці не обдаровували себе взаїмно дарунками, але віддали їх Ісусови."

Наводимо ті цікаві слова, бо на них варт звернути уваґу. Вони вказують цілком слушно, що тепер забувають на загал за саме свято Різдва, за ті ідеї, які звикли звязувати з тим днем й за ті старі звичаї та обичаї, які ми памятаємо з старого краю. Тепер виринає на перший плян: різдвяний торг, а далі забави. Комерція навчає людей висилати рік річно одні й ті самі банальні картки з поздоровленнями, комерція вмовляє в людей, що треба обмінюватися дарунками. І кождий з нас знає з власного досвіду, скільки то приходиться непотрібно марнувати часу, труду й гроша задля тих марниць, які на ділі не мають нічого спільного з Різдвом. Бо краще той час, труд і гріш віддати в допомогу якійсь благородній справі, тоді матимемо почуття, що святкували Різдво.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ В КОЛОМИЇ

Образок з „органічної роботи" в Рідним Краю.

(Оригінальний допис до „Свободи").

I.

Ми програли в роках 1918—1920 баталію, нашу боротьбу за свободу і злуку, і доперва тепер поволи, коли появляються чимраз нові спомини про ті часи — ми поволи приходимо до ясного погляду — чому ми ту баталію, той великий національний зрив програли. Такі нпр. **Спомини б. отамана д-ра Шухевича** (видані „Червоною Калиною") — дають нам дуже глибокий вгляд у відносини тих воєнних часів і відслонюють нам безпощадно наші тодішні хиби і промахи. Про ті спомини прийдеться ще осібно поговорити — а покищо вже тепер мушу зазначити на отому місці, що готуються до друку незвичайно цінні спомини нашого письменника-ювилята **д-ра А. Чайковського** з часів, коли він був в Самборі повітовим комісарем (старостою). Буде що читати та над чим застановлятися!

А без тої самокритики, без застановлення над тим, в чім лежали наші хиби, наші слабі сторони взагалі неможлива поправа, неможливе відповідне приготоване на будуче, так, щоби нас нова історична суматоха (до котрої не знать, чи так дуже далеко, як ми собі потішаєм) не застала нас знову неприготованими.

Такі **історичні передишки**, з яких одну (коби лише послідню!) ми тепер переживаємо — уміли дуже добре використувати Італійці, як я про це писав в моїй брошурі „**Боротьба Італійців за свободу і соборність**".

Однакож підчас такої передишки іде не лиш про це, щоби описати та критикувати попередні змагання і боротьбу за свободу, але — як я це власне перед хвилею завважав — іде також про підготовку на будуче — отже про як найкращу **організацію**, а та знову не є можливою, коли загал народа, осібна його еліта — не є відповідно **освідомлені**. Чиж могли Поляки вибитися на волю підчас своїх повстань в 1831, 1846 та 1863-64 роках, коли їх простолюдин був цілком темний, **за Поляків уважав лише панів**, та повстанців дуже часто виловлював та в руки ворожих властей віддавав, а в р. 1846. в західній Галичині навіть **дві тисячі** польських панів **вирізав**, а більше як **150** польських дворів пустив з димом?

А в Чехії в роках 1914—1918 було цілком інакше: там, коли настала історична, проломова хвиля — почувалися всі Чехи одним народом, під одним пастирем Масариком, і тії їх єдности і твердій народній дисципліні треба приписати їх остаточну побіду.

Про це написав величезну книжку сам президент Масарик під заголовком „**Світова революція**", яка вийде незадовго і в українській мові в перекладі заслуженого українського січового стрільця, інжініра і доктора фільософії Миколи Саєвича. — На підставі чеського оригіналу цеї книжки написав **Лантух** (Кубанець **д-р Федорів**) ряд статей під заголовком „**Чеська Мафія**", котрі я в перекладі з російської мови оголосив вже в Америці і котрі вийдуть незадовго осібною брошурою в Коломиї.

Значить — буде гарна нагода перечитати про це, як Чехи визволялися, також і в українській мові, лише — і це найважніше: треба **поширити** ті книжки, треба розбудити охоту до читання!

Без поширення книжок і часописів між народом — є його серіозне, грунтове освідомлення цілком неможливим. І тому є це просто неоцінним народним подвигом одного галицького видавництва, що воно поширило вже **триять тисяч** примірників свого календаря на рік 1930 поміж нашим народом в Галичині та в инших українських землях під Польщею.

Для познакомлення нашого славного Покуття з теперішним станом нашої видавничої справи знайшлися **в Коломиї** добрі люди, котрі в цілі урядження в тім городі **виставки української книжки** зорганізувалися в комітет та взялися жваво до роботи. Є це панове: Василь Витвицький (повіт. шк. інспектор з часів української), яко голова, а далі панове Новак (урядовець Рідної Школи), інж. Велигорський (урядовець філії „Просвіти"), редактор Іван Голуб (колись славний войовник на Вел. Україні), проф. Петро Франко (син Івана) та проф. Б. Левицький.

Комітетови розходилося передовсім про це, щоби наш загал на провінції довідався, які то більші **фірми видавничі** існують на українських землях і які **важніші книги** вони пустили поміж український народ. Очевидна річ, що всього, що вийшло друком хочби в послідних пятьох роках, виставити було годі, бо на це треба би було мати до розпорядимости бодай кілька таких саль, як салі коломийського „Народного Дому".

Тай ще тут треба взяти на уваґу, що польська цензура не всьо, що вийшло на Наддніпрянщині, пускає до краю. Так отже відпало передовсім усе те, що має більше пропаґандистичний характер. Але і те, що виставлено з тамошніх видань, дає свідоцтво про незвичайно сильний культурний рух на Наддніпрянщині. Бачили ми отже видання: **Всеукраїнської Академії Наук, Сяйва, Часу, Культури, Державидату, Українського робітника, Книгоспілки** й инних.

З галицьких видань вибилася на перше місце „**Червона Калина**" з своїми виданнями, посвяченими головно споминам і гльорифікації наших визвольних боротьб, а дальше „Просвіта", „Рідна Школа", „Сільський Господар", „Наукове Товариство ім. Шевченка, видавництво „Ока" — Таранька („Світ Дитини"), „Русалка", „Добра книжка" та „Журавлі".

Осібний відділ занимали видання **американські** (головно календарі), — знову осібний — з Закарпатської України та з Чехії. — Дуже гарно представлявся і відділ **Лугової Орґанізації**, а були в нім поміщені і видання передвоєнного „**Січового Союза**". Зараз коло цього відділу були віденські видання „**Чорногори**" (Трильовського), в краю, на жаль, через цензуру мало знані.

Видання **буковинські** — хоптяй і нечисленні — представлялися дуже гарно.

Дуже інтересним був **відділ історичний**. І так бачили ми одну церковну книгу ще з **1665** року, а дальше книжки з часів нашого відродження в минувшім столітті: „**Русалка Дністрова**" М. Шашкевича була — яко рідкість — під замком і показувано її лише на бажання. А були і видання з 40-вих років і „Зоря Галицька", з 1852 р. — а далі і книжкі з самих зачатків цілого українського руху в 60-их роках. Була отже і „Мета" з 1863 р. і „Правда" з 1867 р. та декотрі дальші її річники. Потім бачили ми перші брошурки з творами Франка („Дрібна бібліотека") та декотрі женевські видання Драгоманова.

Щодо біжучих видань то ошоломлювала прямо глядача ціла одна стіна стеляжі по середині салі з **наддніпрянськими виданнями**. Яка ріжнородність, як пишно видані і яке **велика вартість внутрішна!** Наведу тут для прикладу лише деякі заголовки.

Ось „Записки історично-фільольоґічного відділу Всеукраїнської Академії Наук". Дальше: „Український Музей" (велика ілюстрована книга) та „Ксильографічні дошки лаврського музею". Є це відбитки зі старинних деревляних кліш переховуваних в Печерській Лаврі. Додані очевидно і наукові пояснення. Впадає в очи розкішне видання величезної книги з кольоровими ілюстраціями п. з. „**Театральні строї**". Походить вона з кисти маляра **А. Петрицького**.

Бачимо дальше комплети „**Сільсько-господарської Бібліотеки**", та підручники медичні, про котрі нам навіть не снилося, що існують такі книги в українській мові, як от „**Акушерство**" — книга великого формату, щось біля **700** сторін! А дальше: **кооперативна література, економічна, українські клясики** (Л. Українка, Коцюбинський і т. ін.) — але і клясики чужі! Величезні романи Е. Золі, Дікенса, В. Гіґо, Мопасана і много инших. А який то папір, який друк! Тямко і в західній Европі щось такого побачити.

Був очевидно і перший том „**Капіталу**" Маркса — також дуже гарно і чисто виданий.

Тут мушу завважати, що заступником всіх наддніпрянських видавничих фірм є **п. Іван Голуб** в Коломиї (вул. Мокра ч. 5), що до нього отже треба звертатися з замовленнями на **всі наддніпрянські видавництва**.

Твори **д-ра А. Чайковського** були уложені осібно під його портретом, завішеним на стіні тої салі Народного Дому в день його ювилею.

Висів там і гарно прибраний портрет Лесі Українки — а поміж книжками були розложені портрети Коцюбинського, Нечуя, Марка Вовчка (Марковички), Мирного й инших.

„**Українська Бібліотека**" Оренштайна також гарно представлялася. — Виставила й (як і много инших видань) коломийська книгарня „Учительської Спілки".

Взагалі було виставлених біля **пять тисяч українських книжок** — і серце радувалось видячи — як ми ідемо культурно вперед.

Одною з найкращих — була книга зі звітом з артистичної подорожи **Хору Кошиця** по Европі та Америці. Були це головно рецензії, вийняті з часописів, друкованих в найріжнороднійших мовах культурного світа. Особливу увагу звертала на себе фотографія, представляюча площу в Мексику з **тридцять двома тисячами** слухачів концерту Хору Кошиця.

Глядючи на цю картину, так і прийшло чоловікови на думку: чи знали ті слухачі, хто такі ті Українці та котре то місце на кулі земській вони замешкують? А так легко було б їх про це навчити, коли би на друкованій програмі була поміщена також мала **географічна карта Европи** — з означеною червоними границями етнографічною **територією України!**

Такого географічного [illegible] черку на програмах одна[illegible] було — і так добре ще, коли поміж тими тридцять двома тисячами слухачів бодай [illegible] тисячний знав, де та Україна находиться. Цього „**злочину через опущенне**" (в римськім праві звався він „деліктум пер омісcіонем комиссум) допускаються взагалі всі ті комітети, що устроюють концерти і такі інше — приступні для чужинців, о скільки на дотичних програмових листках не подають **карти України**, і не освідомлюють їх в тій спосіб, де властиво тота Україна лежить. Пропаґанда, реклама для нашого народу і взагалі для нашого національного питання — це найважніше завдання кождої нашої еміґрації та іміґрації!

Кожду нагоду треба для цеї ціли використати!

Д-р Кирило Трильовський.

НА ТЕМИ ДНЯ

КАМПАНІЯ ПРОТИ НЕГРАМОТНОСТИ.

Так званий Краєвий Дорадчий Комітет для неграмотности в Вашингтоні почав рішучу кампанію в цілій Америці для усунення неграмотности. Комітет хоче стерти з американського народа пятно неграмотности. Се пятно лежить у тому, що в Америці є тепер що найменче пять мілїонів людий неграмотних. Значить, на кождих сто осіб припадає тут майже пять неграмотних. Се Америка вважає страшним соромом для себе.

Що сказалаби Америка, якби в неї було коло 50 процент неграмотних, як се є серед української іміґрації?

ЗУСИЛЛЯ І ВИДАТКИ.

Щоби покінчити неграмотність в Америці, Комітет для Неграмотности висилає по Америці ряд людий з відчитами про потребу викорінити неграмотність в Америці. Сі люди мають зайти в ті околиці, де живе богато неграмотних людий, як у південні стейти, де богато Мурінів в значній части з вини південних панів, а в деякій части зі своєї власної, продовжує традицію неграмотности, що вкорінилася в рабські часи. Сі люди зайдуть далі в гори кількох південних стейтів, у котрих гірняки теж дуже часто не мають шкіл, а коли мають, до них не ходять. Наконець до ріжних іміґрантських груп, головно з південної та східної Европи.

Сі люди будуть орґанізувати по стейтах комітети для боротьби з неграмотністю, які будуть вести свою роботу під верховним проводом краєвого центра в Вашинґтоні.

Для сеї справи треба буде видатків. Частину їх уже покрив запис одного шікаґського мілїонера в сумі 35,000 долярів. Решту треба ще буде зложити. Найти треба буде добровільних жертвами. І Америка найде, бо Америка розуміє, що для зроблення справи треба людської праці, а ся людська праця має бути заплачена.

БУВШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР ПРО СЛАВЯН.

У Відни опубліковано ряд документів, з котрих довідуємося цікаві річи про бувшого німецького цісаря Вільгельма Другого.

Мав він говорити до Берхтольда, австрійського міністра заграничних справ:

„Ми мусимо притягнути до себе Сербію грішми. Там усе, від короля вниз, можна купити за золото.

„Війна між Сходом і Заходом неминуча. Славяни з уродження не надаються на те, щоби правити, але на те, щоби бути рабами. Їх треба навчити, щоби вони се зрозуміли."

НА ЩО ЗІЙШЛИ БОЖІ ПРАВА МОНАРХІВ.

Грецький премієр Венісельос запропонував, щоби в Греції урядити загальне голосовання над тим, чи Греція має бути монархією чи републикою.

Сто літ тому того рода пропозицію вважалиби самим запереченням монархізму. Монарх мав правити з ласки Бога. Нині монархи вдячні, як можуть правити з ласки народа.

Д-Р НАЗАРУК СПРОНЕВІРИВСЯ „ІДЕЇ".

„Головний атаман" гетьманської „Січи" пише в своїм „Ляйбоґані", що д-р Осип Назарук, колись редактор того „Ляйбоґану", спроневірився ідеї гетьманату, до котрої він завів самого „головного отамана" й товаришів.

Коли свого часу люди, що знали д-ра Назарука, попереджали „січовий провід" перед будучим зворотом д-ра Осипа Назарука, що, мовляв, д-р Назарук відкотиться від гетьманату так само, як до нього докотився, то д-р Назарук на се мав відповісти: „Куди вже мені котитися? Та же гетьманат се крайність, до якої я тільки міг докотитися".

„Січовий провід" кивнув головою та сказав: „Бая, як може д-р Назарук ще далі котитися? Та же він докотився вже до крайности, до якої ще може докотитися".

Але, як видно, д-р Назарук міг ще далі котитися. І як видно, знали другі люди д-ра Назарука краще, як його знає „січовий провід", „головний атаман" та д-р Назарук.

КРИВОПРИСЯЖНИК.

„Головний атаман" закидує д-рови Назарукови, що він зломив присягу, зложену на св. Евангеліє і Хрест.

Брр! Що за страшний закид! Значить, „отченаші" не помогли. Навіть той, що отченаші укладав, не богато собі з них робив.

Декому моглоби бути цікаво, що на сей страшний закид скаже д-р Назарук. Чи дістане за своє зломанне присяги, зложеної на св. Евангеліє і Хрест, від „католицького проводу", чи може просто вдоволиться тим, що розрегочеться, і висміється з цілої афери, зі свого отченашів, присяги на Св. Евангеліє й Хрест та з тих усіх, що його отченаші й присяги брали поважно?

Д-р Остап Грицай.

З НАЙНОВІШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Катря Гриневичева: „ШЕЛОМИ В СОНЦІ".

(2)

З історії знаємо, що Андрій, з прошення Романової родини й її прихильників, узяв на себе ролю зверхника Галичини, увів до Галича угорську залогу і прийняв титул „короля Галичини і Володимирії" (так від міста Володимир на Волині, яка з Галичиною творила власне державу Романа) — Galicie Lodomeriaeque rex. Цим і користується тут наша письменниця, розмальовуючи нам як перший державний акт княгині після смерти мужа її договірну стрічу з Андрієм в день св. Панталеймона в Сяноці (розд. XII. та XIII.), хоч по історичній хронольоґії Андрій вперше являється з Галичині дещо пізніше. Але без огляду на таку концентрацію історичних подій, дещо віддалених від себе часом, з якою врештою читач історичних романів зустрічається частіше, треба сказати, що в суті речі читач нашої повісти, прочитавши опис тої стрічі у Гриневичевої, не добуває ясного розуміння ситуації, створеної побаченням княгині з Андрієм. — Після цих подій ідуть дальші наступи ворожих боярів на осиротілих вдову й діти: боярин Дедько намагається при допомозі візантійської служебки княгині, Зоє, закопить в ночі підступом обидвох княжиків, але завдяки чуйности вартового пса це не вдається йому (XIV). А боярин Дарославич, трабант київського князя Рюрика Чорноризця, зазіхаючого жадливо Романовий престол, хотів би скористати найхитріше з даних обставин і просто — подружитися з княгинею та як її чоловік засісти на престолі, але стрічається з рішучою відмовою княгині (XV). Не має приятелів самотна Романова вдова з сердешними князиками! Бояреж з самого початку рішились тепер... „використати племя Романово... геть летію з карків... перекидати всякими Ольговичами, Ігоревичами, Ляхами, Уграми, висуваючи одних проти других... лякати всяких зайдів княжими недолітками..." (IV, 22/23). І от після того, як мадярський король усетаки не відновив сподіванням Романової вдови, а далі, на новий заклик княгині, збув її тільки „чемними висловами" (XXI, 126), положення княгині стає щораз тяжше. Головний ворохобник між боярами, лютий Гліб Словит, накладає як з Рюриком, підготовляючи зрадливо його збройний наступ на Галич (XXIII, 138), так і з Ляхами, користуючися притім допомогою ляцької жінки боярина Навойка, Бети, що за польські гроші купує галицькі душі (II, 13, XX, 118/119). Чуємо про перші наступи Ольговичів, Ігоревичів та про те, як гинуть уже на стіпках сини Галича від стріл свойого таки насильника, Рюрика, старого як гріх Чорноризця.

Щож робити? Куди, до кого звертатися загроженій княгині? І от вона врешті, слухаючи ради польського аґента, патра Рафаїла, що ділає в порозумінню з хитрою Бетою, рішається втікати в столицю краківського князя Лешка, що є сином київської княгині Олени, бо ради малолітних дітей і тільки ради їх, Романова вдова після важкої душевної боротьби всетаки „готова на герць з долею" (XXV, 151). Але саме підчас утечі туди княгиня зустрічає припадком посла Андрія, що спішить саме в Галич з наказом короля до неї „тікати на Волинь з дітьми" (XXVII, 160) рівночасно з тим, як король іде добувати Володимир для княгині. Вона слухає і щасливо добирається на Волинь (XXX), а наступ Рюрика на Галич відбивають з блискучим успіхом вірні їй лицарі при допомозі маси узброєного простолюддя, що „впала нагло як ґураган непроглядна, здавалося, галич, — не галич, а розкохана ярим гнівом буря чорнолюддя". Їх вів як „пружний рись", що паде на цілу стаю собак, Дужевий друг, чорнороб Ждан (XXIX, 175).

І так, після гроз і небезпек зі сторони Романових ворогів, засяяли врешті непереможні шеломи Галича в сонцю боротьби і слави. Символічною картиною майбутнього Галича, розмальованою як візія княгині, та словами цеї: „Так чи инакше, Галич... буде наш!" (XXX, 184), кінчиться наш роман, позатим богатий, може аж надто богатий на ряд епізодичних малюнків суспільно-побутового характеру.

Так роглянувши хоч коротко головну основу найновішого твору нашої письменниці, спробуймо тепер зясувати критично його вартости як історичного малюнку та його артистичних цінностей.

Зачнімо від першого.

2.

Тут мушу вперед підкреслити те, що історичний роман — та ще з такого загулялого минулого, як перші досвітки XIII. віку! — повинен бути в першу чергу малюнком великих, рішаючих течій епохи та їх репрезентативних виразників, бо тільки такі течії і такі виразники зберігають для нас свою історичну вагу і свою інтересність до сьогодня, стоячи в тіснім звязку з постепенним розвитком нашої культури. Тимто я з самого початку цеї розвідки зазначив раз, що доба володіння самого Романа булаб для нашої письменниці далеко вдячніша, ніж доба скрути після його смерти, де бачиться уже тільки тіни і примари великої епохи, овіяні духом поваленого велита, якого заступити не всилі ніхто. Але, коли вже наша письменниця вибрала собі тлом оповідання таку й не иншу добу, то нам треба дошукуватися в її картинах усього того, що власне для цеї доби є характеристичне й важне. З історії знаємо, що Романовій княгині доводилось у важких обставинах боротися за збереження великої спадщини для дітей князя. Історія вказує нам з одної сторони на княгиню і її синів, з другої на мадярського короля, а далі на боярів, Рюрика, Ольговичів, Ігоревичів, на ляцького князя в Кракові — словом на численні і грізні табори назріваючої боротьби. Але намічуючи такі обставини даної епохи, історія обмежується здебільшого до стверджування найважніших подій в малих найконечнішими рисами, якими мусить збувати й характери даних осіб як носіїв цих подій, важних для історика передовсім у своїх загальних обрисах. Одначе те все, над чим історик не може спинятися поокремо з погляду на маси щораз новіших фактів, стає і мусить стати для повістяря головним завданням, наскільки він обмежується виключно на одинокий круг подій. Тому всяка добра історична повість дає нам змогу розуміти краще і глибше події і внутрішній характер даної історичної епохи, бо в історичній повісті ми віч-на-віч з тими живими людьми, що своїми замислами, змаганнями і подвигами творили її. Ми маємо нагоду заглянути в найглибший глиб їх душ і почувати таким чином, чому саме такі і не инші події були конечні, і чому така і не инша духовість провідних течій даного часу. Не історія-ж творить людину, а людина історію, і тому перше завдання доброї історичної повісти це — розкривати перед нами душевні глибини тих людей, що їм судилося стати носіями та сучасниками її подій.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Листопадове Свято.

З ініціятиви Стрілецької Громади було створено комітет до відсвяткованя Листопадового Свята. До участи в святі покликано всі національні товариства в Дітройті й Гамтрамкові. Свято відбулося 17-го листопада в Maccabee's Auditorium.

Свято отворив голова Стрілецької Громади О. Луцейко й покликав проф. В. Тимошенка до вступного слова. Шановний професор у своїй глибоко обдуманій промові підніс, що святковання такого свята має велике значіння, бо є стимулом до дальшої боротьби за волю й незалежність українського народу.

По вступнім слові хор „Думка" відспівав вязанку пісень. Думаю, що буде до речі сказати про виступ хору пару конструктивних слів, а саме, що хор не був приготований до Листопадового Свята, бо співав пісні, котрі не були підхожі на такий день, крім одної, „З Запорожця за Дунаєм". Пісня "Old Black Joe" не овинна мати місця на такім важнім святі. Друге, що публика на листопадовім святі чула майже ті самі пісні, що минулого року на концерті, котрий давав хор „Думка" на стрілецькім святі, та на виступі в „Бел Айл". Тому хор не викликав відповідного й заслуженого зацікавлення. Я радив би дирігентови вивчити пару нових пісень. Всеж належиться щира подяка всім членам хору, що бодай із такими піснями виступили на концерті й не відмовилися від участи на такім великім святі.

Відтак слідував реферат добр. Кедровського. Бесідник у своїй промові заясував акцію визвольної боротьби, а рівночасно пояснив: чому проголошено Західну Українську Республику як незалежну державу, бо в той же час на Україні панувала неукраїнська влада на чолі з Скоропадським. „Галицьким провідникам, — говорив промовець, було добре відомо, що Скоропадський приготовляв федерацію України з Москвою. І щоб не віддати в московське ярмо й Галичину, вони мусіли проголосити незалежну ґалицьку републику. А вже 22 січня 1919 року, коли на Україні знову відродилася національна влада, Галичина прилучилася до Великої України. Згадав він також, що будова держави, як і кожна велика справа, має три степені: ідея, реальна робота й доконаний факт. Ідея може зродитися в одну мить. Реальна робота може бути довга й терниста, заки прийде до здійснення ідеї, а в даному разі і до повстання української держави. Українці під цю пору знаходяться в етапі реальної роботи на шляху створення своеї держави. Тому тепер є дуже важним завданням кожного Українця сповняти свій обовязок супроти своеї державної ідеї.

На закінчення промовець закликав присутніх до матеріяльної й моральної підтримки Рідного Краю в його визвольній боротьбі. Події останного часу, події з часів визвольної боротьби й той процес національно-державного визволення, що тепер іде на рідних землях, говорять про те, що тепер творяться в українському народу підвалини, на яких повстане велика держава українського народу.

Виступ українського скрипака О. Попеля доказав присутним, що й у нас, Українців, є дійсно талановиті люди. Скрипак на бажання публики мусів виступати другий раз.

Радивби я українському загалови в Дітройт застановитися над молодим скрипаком і дати йому моральну та матеріяльну поміч, бо він може богато причинитися до піднесення українського імени в Дітройті.

По тім слідувало сольо пані Шустакевич, про котру в суботу, день перед святом, появилася новинка в місцевій часописі "Free Press", що нібито вона бувша прімадонна театру у Львові, а тепер буде співати на концерті для Українців. Про виступ скажу, що пісні не були відповідно підібрані на таке поважне свято, а спеціяльно пісня, „Через сад виноград". Ця пісня простенька та гумористична ще ввійде на звичайнім концерті, а не на Листопадовім Святі. Щодо співу то пані Шустакевич мабуть була перестудилася, бо не мала чистого голосу й затягалась у вищих позиціях. Колиб були присутними Американці, то розчарувалисяб та винеслиб немиле враження про Українців та їх пісню у виконанню прімадонни українського театру. Таке оголошення в чужинецькій пресі не приносить богато хісна.

Говорив на святі також Американець, котрого слова можна навести за примір, бо правду сказав: „Хто не є добрий Українець, той не може бути добрий Американець".

Кінцеве слово мав д-р І. Яців з Анн Арбор. Він говорив в англійській мові, щоби ближче познакомити присутних, котрі не розуміли української мови, з українською справою. Шановний доктор старанно опрацював свій виклад, щоб коротко й зрозуміло вияснити значіння такого свята. Хоч д-р Яців є перетяжений, працею, він таки взяв участь у святі.

Послідна точка свята була — декорування стрільців пропамятними відзнаками. На сцені стояли бувші стрільці в двох рядах. На сцені явилися проф. Тимошенко, сотник Федитник, О. Луценко, голова Стрілецької Громадя й добр. Кедровський. Добродій Кедровський виголосив коротку, але дуже зворушаючу промову й при асисті сотника М. Федитника удекорував трох стрільців відзнаками.

На закінчення хочу звернутися до Дітройчан з нагоди цього свята. Українці! Ви бачили перед собою наших лицарів, членів української армії, котрі всі разом, без ріжниці релігійних і політичних переконань, несли прапор боротьби за свободу українського народу, проливаючи свою кров на полю битви. Вони йшли до бою під гаслом: „всі за одного, а один за всіх!"

Дітройтські Українці! Що ви віддали за волю України? А як ви шануєте честь тих, що віддали своє життя за батьківщину й пролляли свою кров?! Кажуть, що в Дітройті є нас аж 30 тисяч, а в сали, котра має 800 крісел, було ще місця на 150 людий. Чому? Тому, що в день свята гетьманці зробили в себе баль. Між ними знаходилося двох бувших стрільців. Один з них правдоподібно є членом управи Стрілецького Гуртка в Дітройті. Католицький священик о. Сембратович також член Стрілецького Гуртка, а в цей вечір висвітлював образки, цим спиняючи своїх парохіян від участи в святі.

Чи можемо вірити у патріотизм і національну роботу тих, що кричать: „Слава Україні", а на ділі роблять так, як робського народу? Вірю, що Українського народу. Вірю, що Українці Дітройту нарешті побачуть, хто дійсно бажає волі Україні та в будуччині не підуть за кличами баламутів.

Іван Іванчук.

Вуличний торговець цвітів: — Гарні рожі, пане, купіть!

Прохожий: Не треба!

Торговець: Кілька цвіток для добродійки?

Прохожий: Я не маю жінки.

Торговець: То може для нареченої?

Прохожий: Не маю нареченої.

Торговець: Пане, коли так, то мусите купити собі велику китицю цвітів, що ви такі щасливі!

О. Сновида.

ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

В додаток до кореспонденції про демонстрації нашої молоді проти московського большевицького консуляту та проти москвофілів подаю витяг з ухвалених 22 листопада на студентськім вічу резолюцій. Ось важніші з них:

Українське студенство західно-українських земель заявляє оцим свій безоглядний протест проти російського терору, веденого під покришкою комунізму на землях України. Дванацять літ великої революції на Сході Европи переконали нас, що російський імперіялістичний наступ проти українського народу дійшов до небувалого ступня, стремлючи до повного економічного, культурного і національно-політичного уярмлення нашої нації. Мимо голошеної боротьби за щастя робітників і селян безоглядно нищать кремлівські потентати всякий вільний розвій України та її народу.

Заявляємо, що досвідом, оплаченим кровю наших найкращих братів, ми пізнали, що голошений Москвою та її агентами в Галичині інтернаціоналізм є лише новою маскою для старого москвофільства. З огляду на се студенство українське Львова, зібране на вічу 22 листопада, ухвалює:

1. Протестувати як найгостріше перед усім культурним світом проти російсько-жидівського терору на Україні і пересилає свій дружній привіт катованим в льохах Чека закордонним українським братам.
2. Стверджує, що москвофільство і його нова форма, радянофільство, стоять на услугах тої самої російської імперіялістичної метрополії.
3. Взиває все здорове українське громадянство зсолидаризуватися з молодю в безоглядній боротьбі з усіма проявами служби російському імперіялізмові, уважаючи, що прислужники Москви повинні улягти громадському бойкотові.
4. Виступає проти консуляту СССР у Львові як проти експозитури московських імперіялістів, що провадить розклад нашої суспільности.
5. Забороняє московському консульові Лапчинському і його помічникам вступу до всіх українських інституцій за корупційну і розкладову діяльність серед українського громадянства.
6. Взиває всіх українських академіків Української Академії Наук на знак протесту проти червоного терору, зложити свої гідности академіків.
7. Взиває українську суспільність до безпощадного поборювання тої української преси, що стоїть на услугах червоного або білого російського імперіялізму, як „Рада", „Нові Шляхи", „Сель-Роб", які ведуть таку саму протиукраїнську роботу, що й „Українська Нива" в Луцку чи „Селянин".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Жертва на бойовий фонд.

Товариство ім. Івана Франка, від. 146 У. Н. Союза, зложило листопадовий дар на бойовий фонд в сумі 50 долярів.

Поодинокі члени від себе жертвували: по $1: І. Бабій, С. Хомяк, Т. Баран, Д. Дмитришин, І. Дибас, М. Головчак, Н. Гайдамака; Д. Липцан 50 центів. — Разом $57.50.

Гроші вислано до Краю через Обеднання.

Іван Бабій, секр.

—o—

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Збірка на бойовий фонд.

У хаті громадян Олени й Онуфрія Курочки дня 27 жовтня відбулась скромна вечера з нагоди прибуття їх матери з рідного краю зі села Кійданова, повіту бучацького. Приїхавша 60-літня Марія Кричківська оповіла про нужду нашого українського народу під ляцьким обухом. З тої нагоди гості зложили на бойовий фонд $13.50.

Жертвували: С. Шумяк і П. Ганиш по $2; И. Кульчицький, П. Кричківський, Евдокія Кричківська, І. Кричківський (син Павла), Я. Кричківський, Л. Білик, О. Курочка по $1 і Н. Н. $2.50. — Разом $13.50.

Гроші вислано через Обеднання.

Лев Білик.

—o—

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

З листопадового Свята на Рідний Край.

Дня 3-го листопада „Демократична Січ" при співучасти братств і товариств „У. Н. Союза", „Нар. Помочі" і співацького т-ва „Бандурист" обходили одинацятьлітню річницю проголошення української републики на західних землях України.

Свято відбулося після такого порядку: В одинацятій годині рано відбулася панахида за полягли́х героїв, котрі загинули в боротьбі за свободу українського народу. Панахиду відправив о. Хомицький, парох укр. прав. церкви св. Володимира. На панахиді були січовики Демократичної Січи в одностроях з крісами й прапорами. Підчас панахиди двох січовиків перевели в церкві збірку, котра принесла $24.15. О третій годині по полудни відбулося віче. Віче отворив сотник Мих. Левицький, який пояснив присутним ціль і значіння такого віча й покликав до слова гр. С. Мусійчука з Шикаґо. Гр. Мусійчук в своїй двогодинній промові представив зібраним боротьбу українського народу від даних часів аж до нинішних і заявив, що нарід наш збруї не зложив, але бореться дальі й тими борцями маємо бути всі, без ріжниці, де ми не знаходилисяб. В краю такими є члени У. В. О., котрі у всякий спосіб дають знати Ляхам, що не їм місце на українських землях. А щоби вони могли свою боротьбу успішніше провадити, то ми мусимо помагати їм фінансово й не тільки один раз, але раз-у-раз, аж доки українські землі не зістануть звільнені від ворогів-окупантів. Після того слідувала збірка, котра має бути розділена по половині: на інвалідів і на бойовий фонд.

Жертви зложили: П. Корпан $5; А. Стангретчук $3; по $2: Г. Савчак, А. Сидір, І. Мазур; по $1: И. Хміль, В. Тимчина, И. Труш, Н. Купчевич, С. Мусійчук, Т. Савчук, П. Баранська, Р. Левицька, М. Морозович, Р. Кушнір, Д. Мовчко, о. Хомицький, Д. Гавриляк, К. Бобечко, Милянич, Е. Лупань, М. Базар, І. Пелех, п-ні Гавриляк, С. Паливода, Д. Питерощ, П. Чорній, Т. Оліяр, М. Бурко, В. Репужинський, Я. Павлишин, А. Гевусь, С. Підзирайло, І. Лазірко, І. Семенчук, Т. Ощипок, К. Волянська, Е. Бурко, П. Молодич, М. Петрівський, Г. Лозінський, С. Дмитрусевич, М. Лавута, Н. Мицак, Я. Волянський, И. Запоточний, І. Пилипів, В. Баранський, М. Федорчак, В. Чайківський, В. Махно, В. Козюк, Н. Щупак, М. Сорочак, Т. Бандура, Г. Бугайчук, Т. Купчевич, Г. Швагуляк, А. Котович, М. Галко, Щегла, С. Федик, І. Сподар, В. Третяк, Т. Папп, І. Розуміло, Т. Бобечко, Н. Букартик, С. Постолюк, В. Венц, Г. Кисіль, М. Притуляк, П. Чайка, П. Коваль, В. Сидір, Ст. Григорик, Б. Гречковська, К. Волянська, А. Сарахман, Н. Зарічний, М. Когут, Д. Хомишин, Ол. Карпінський, Д. Дорош, Д. Драпінський, Г. Кальницький, Л. Данилко, В. Паплик, Д. Білоус, С. Ляскович; по 50 центів зложили: В. Гузіль, Мархівський, М. Лев, В. Потюк, Гречковський, Кілярський, В. Підзирайло, Т. Яким, П. Яечник, О. Степаненко.

Зібрано $136.80, підчас панахиди в церкві $24.15. Разом $160.95. Розходів було $55; осталося $105.95; Укр. Нар. Дім дав $10. Вислано до „Обеднання" $115.95, котру то суму призначується: $55 на бойовий фонд У. В. О., а $65.95 інвалідам.

Д. Шмагада, П. Свідрик,
секретарі віча.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

З Листопадового Свята на Край.

На Листопадовім Святі, яке відбулося дня 3 листопада, зібрано $115.95, які вислано до Обеднання і розділено $55 для У. В. О. а $60.95 для інвалідів.

За „Демократичну Січ":
М. Левицький.

ВІЛІНҐ, В. ВА.

З Свята Державности Краеви.

З рамени укр. греко-кат. церкви влаштовано Листопадове Свято, з якого було доходу $22, які вислано до Обеднання з таким призначенням: $12 для інвалідів, $10 на бойовий фонд.

В. Реваковський.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 200, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 22 грудня, в гали церковній, під ч. 610 Мейпл Еве, в годині 1-ій попол. Буде справоздання за рік 1929, вибір уряду на 1930 рік і другі важні справи. Проситься всіх членів вирівнати свої залеглости. Буде роздача календарів на 1930 рік. Член, котрий не явиться, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Будемо приймати нових членів без вступного до Братства, а до У. Н. Союза після статута. — Йосиф Борсук, предс.; Василь Олексюк, кас.; Іван Березовський, секр.

КАРНЕҐІ, ПА. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 384, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в парохіяльний гали на Жин стріт, 22 грудня, в годині 2-ій пополудни. Проситься усіх членів явитись на сей мітінґ, бо будуть важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1930 рік, справоздання уряду і роздання календарів. Будеться принимати нових членів без вступного. Кождий член має виповнити свої вкладки до кінця сего місяця, в противнім разі буде суспендований. Не явившийся на мітінґ член заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. — Д. Яворський, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, від. 177, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річний мітінґ відбудеться 22 грудня, в годині 2-ій пополудни, в церковній гали на Pilgrim St. На сей мітінґ обовязком є кождого члена прибути, бо буде справоздання урядників за цілий рік і вибір уряду на 1930. Тож проситься, щоби всі члени прибули на час, бо єсть богато справ до полагодження. Пригадується, що кождий член дістане календар, за котрий має заплатити 30 ц. — Секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється всіх членів Бр. св. Георгія, від. 289, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 22 грудня, точно в 1-ій годині пополудни в домі Укр. Амер. Горожан на Franklin St. Моральний обовязок і важність справ вимагає, щоби кождий член особисто прийшов на мітінґ на час, вирівнав свої рахунки за 1929 р., щоби не перетягати на новий рік. Сего мітінґу буде вибір місцевих урядників відділу на 1930 рік і богато важних справ. — Іван Хмелик, пр.; Семен Рудакевич, кас., Волод. Сепць, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що річні збори відбудуться в неділю, 22 грудня, в годині 2-ій пополудни на звичайнім місці. Проситься всіх членів і членкинь явитись на ці збори і вирівнати свої залеглости. Буде вибір уряду на 1930 рік і другі важні справи. Кождий член повинен прийти і забрати собі календар на 1930 рік. Не явившийся член на збори підлягає карі. — Юліян Гоцінський, предс.; Мих. Дубас, кас.; Дмитро Семенюк, писар.